

Ποσοτική & Ποιοτική Ανάλυση Δεδομένων Βασικές Έννοιες

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Αλεξανδρούπολη
2018 - 2019

Περιγραφική και Επαγωγική Στατιστική

- Η περιγραφική στατιστική περιλαμβάνει μεθόδους για τη σύνοψη, την οργάνωση και την απλοποίηση δεδομένων.
- Η επαγωγική στατιστική περιλαμβάνει μεθόδους που επιτρέπουν την εκτίμηση των παραμέτρων του πληθυσμού, μέσα από τις τιμές των στατιστικών του δείγματος.

Ορισμός Μεταβλητής

Μεταβλητή

Ένα Χαρακτηριστικό ή Ιδιότητα των συμμετεχόντων...

...που μπορεί να

και

μετρηθεί

(μπορεί να αξιολογηθεί με κάποιο εργαλείο ή να παρατηρηθεί και να καταγραφεί με κάποιο μέσο)

μπορεί να λάβει

διαφορετικές τιμές

(μπορεί να πάρει διαφορετικές αξίες ή τιμές σε διαφορετικά άτομα)

Ορισμός Μεταβλητής

Εννοιολογικός ορισμός

Το σημασιολογικό-εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου (π.χ. Σχολική επίδοση είναι το επίπεδο κατάκτησης από το παιδί των γνωστικών σκοπών που επιδιώκουν τα διάφορα διδασκόμενα μαθήματα στο σχολείο)

Λειτουργικός ορισμός

Ο τρόπος με τον οποίο επιλέγει ο ερευνητής στη συγκεκριμένη έρευνα να μετρήσει τη συγκεκριμένη μεταβλητή (π.χ. ο γενικός βαθμός του παιδιού την προηγούμενη χρονιά ή ο μέσος όρος των βαθμών στα πρωτεύοντα μαθήματα)

Στην **ίδια έρευνα** μπορεί να χρησιμοποιηθούν

περισσότεροι του ενός

λειτουργικοί ορισμοί για την ίδια μεταβλητή (π.χ. ο βαθμός στα πρωτεύοντα μαθήματα, σε ένα τεστ που κατασκεύασε ο ερευνητής, κ.ά.)

Παραδείγματα μεταβλητών και μη μεταβλητών

Μεταβλητές
που μπορούν
να μετρηθούν

- ✓ Αυτοεκτίμηση
- ✓ Επίδοση στην Ιστορία
- ✓ Ηλικία, Βάρος, Ύψος
- ✓ Δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας
- ...

Μεταβλητές που
δύσκολα μπορούν
να μετρηθούν

- ✓ Κοινωνικοποίηση
- ✓ Φαντασία
- ✓ Διαίσθηση
- ...

Μη Μεταβλητές

- ✓ Σκέψεις στο υποσυνείδητο
- ✓ Στερεότυπα
- ...

Είδη μεταβλητών (1)

- 1. Κατηγορικές (Categorical)
 - 1.1 Ονομαστικές (Nominal)
(π.χ. φύλο)
 - 1.2 Διατακτικές (Ordinal)
(π.χ. μορφωτικό επίπεδο)
- 2. Συνεχείς (Continuous / Interval)
(π.χ. ηλικία, εισόδημα, επίδοση...)

Άσκηση Κατανόησης

- Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω μεταβλητές ως προς το είδος τους (κατηγορικές, ονομαστικές, διατακτικές συνεχείς)

Φύλο

Ηλικία

Εισόδημα

Επίδοση Μαθητή (κλίμακα 1 ως 10)

Επίδοση Μαθητή (Α, Β, Γ ή Δ)

Επάγγελμα

Αγαπημένο Χρώμα

Θερμοκρασία σε βαθμούς Κελσίου

Αριθμός Μελών Οικογένειας

Ταχυδρομικός Κώδικας

Αριθμός τηλεφώνου

Είδη μεταβλητών (2)

■ Παρατηρήσιμες (observed)

είναι μεταβλητές που μπορούν να μετρηθούν ή να παρατηρηθούν άμεσα (π.χ. φύλο, εισόδημα, αριθμός μαθητών σε μια τάξη)

■ Λανθάνουσες (latent)

είναι μεταβλητές που δεν μπορούν να μετρηθούν ή να παρατηρηθούν άμεσα (π.χ. ικανότητα, στάσεις, προτιμήσεις, αξίες, ψυχομετρικά χαρακτηριστικά)

Είδη μεταβλητών (3)

Πιθανή Αιτία
(X)

Ανεξάρτητη/ες
(Independent)

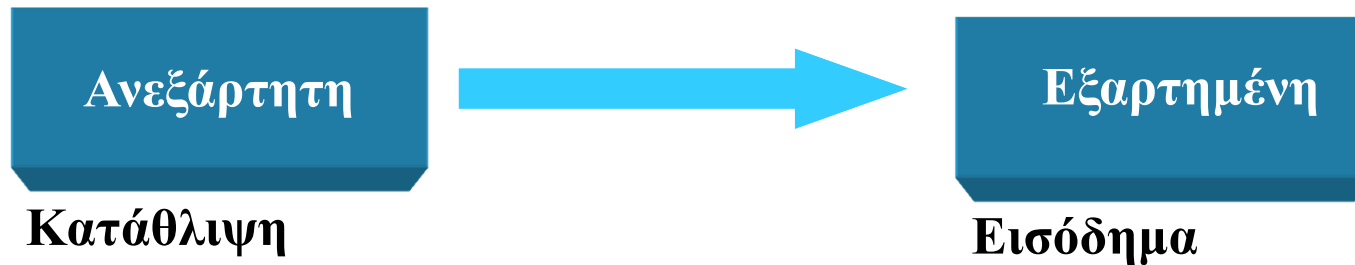
(Y)

Αποτέλεσμα
(Z)

Εξαρτημένη
(Dependent)

Παράδειγμα

[αποτέλεσμα: αύξηση των επιπέδων κατάθλιψης ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση του εισοδήματος]

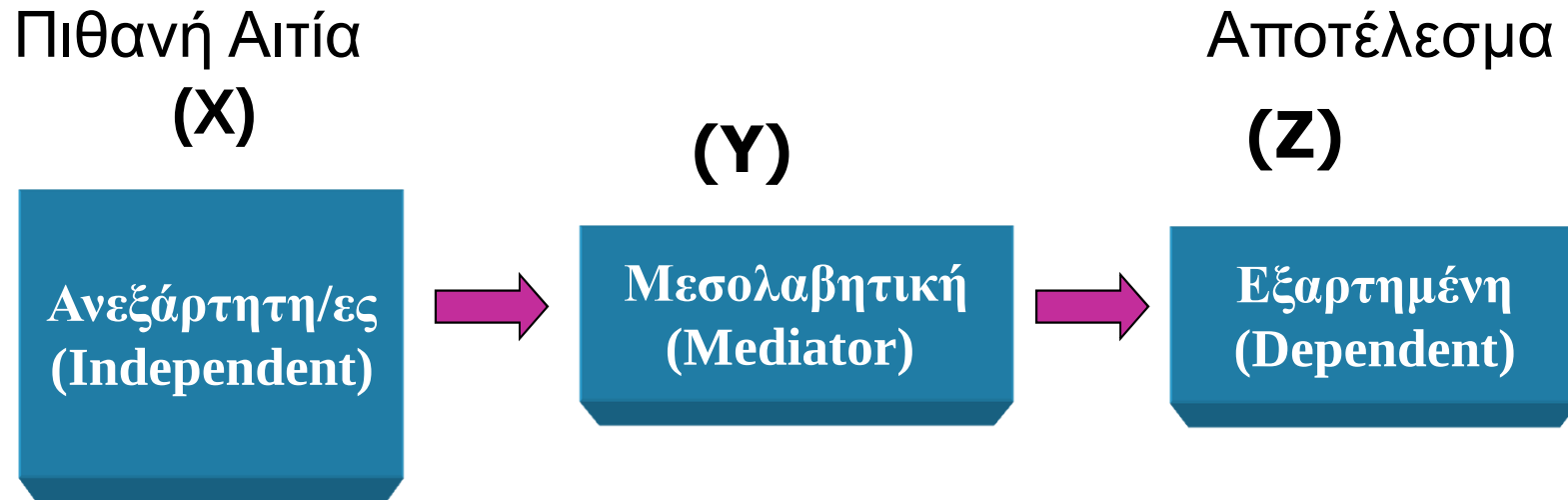
Προσοχή: στη συγκεκριμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να υποθέσουμε και το αντίστροφο.

Άσκηση Κατανόησης

Στα παρακάτω ζευγάρια ποιά είναι η ανεξάρτητη και ποια η εξαρτημένη;

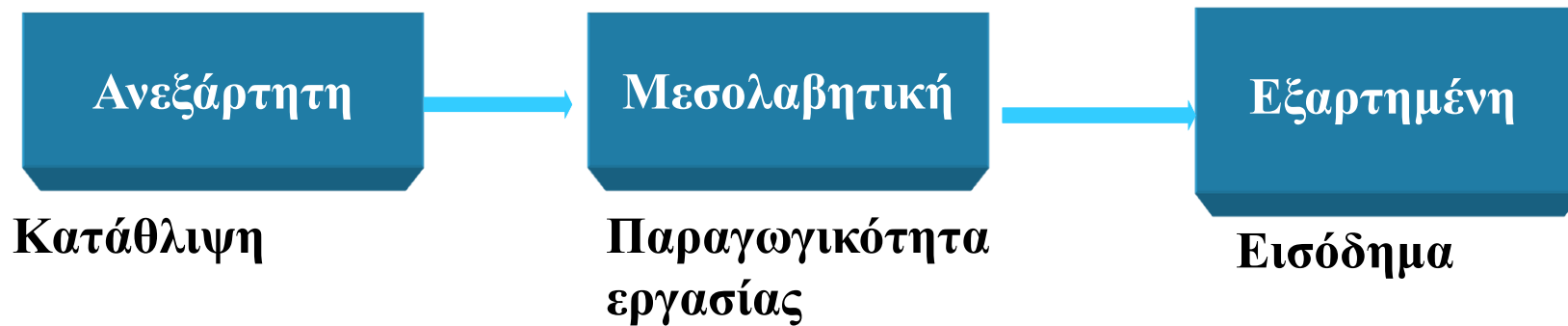
- * Επάγγελμα πατέρα - Επάγγελμα παιδιού
- * Ύψος αγορών ηλεκτρικών ειδών - Αριθμός γάμων
- * Βαθμολογία μαθητή - Ώρες μελέτης
- * Στάση απέναντι στα μαθηματικά - Επίδοση στα μαθηματικά
- * Κατάθλιψη - Μείωση εισοδήματος

Είδη μεταβλητών (4)

Μεσολαβητική (mediator): Μια μεταβλητή που διαμεσολαβεί ανάμεσα στην ανεξάρτητη και την εξαρτημένη μεταβλητή.

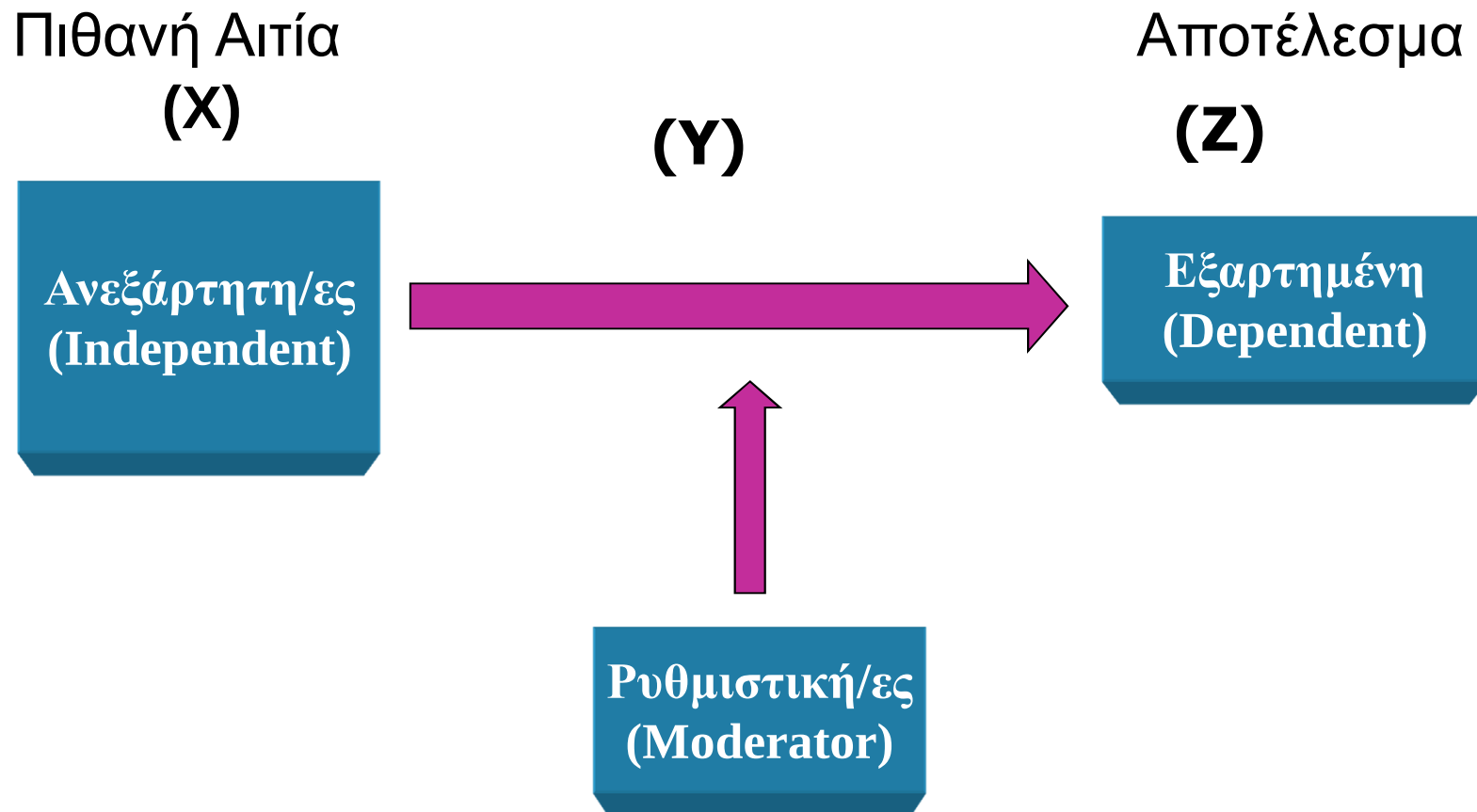
Παράδειγμα

[αποτέλεσμα: αύξηση των επιπέδων κατάθλιψης ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση της παραγωγικότητας στην εργασία και αυτή ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση του εισοδήματος].

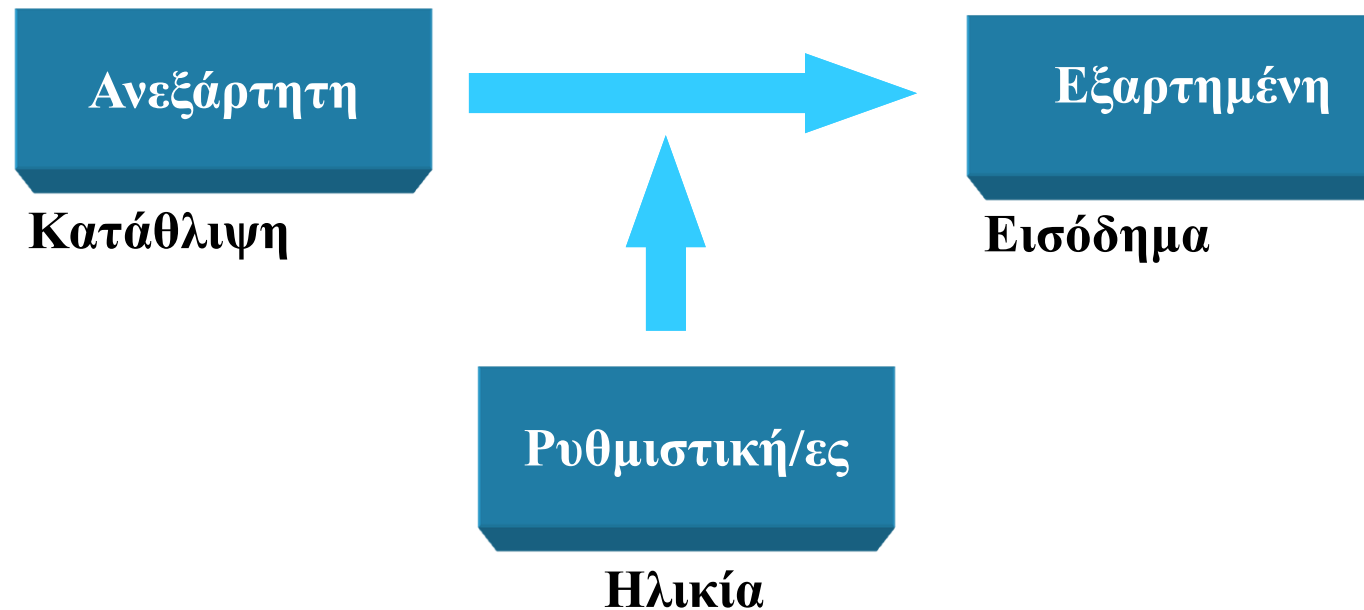
Άρα η Παραγωγικότητα της εργασίας «εξηγεί» τη σχέση ανάμεσα στην Κατάθλιψη και το Εισόδημα.

Είδη μεταβλητών (5)

Ρυθμιστική (moderator): Τροποποιεί (ενισχύει ή εξασθενεί, ή αλλάζει κατεύθυνση) την επίδραση της ανεξάρτητης στην εξαρτημένη μεταβλητή

Παράδειγμα

[αποτέλεσμα: αύξηση των επιπέδων κατάθλιψης ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση του εισοδήματος, αλλά μόνο για τις ηλικίες κάτω των 40 ετών.]

Άρα η Ηλικία «ρυθμίζει» την ένταση της σχέσης ανάμεσα στην Κατάθλιψη και το Εισόδημα.

Είδη μεταβλητών (6)

Πιθανή Αιτία
(X)

Ανεξάρτητη/ες
(Independent)

(Y)

Αποτέλεσμα
(Z)

Εξαρτημένη
(Dependent)

Παρασιτικές
(Confounding)

Ρυθμιστική/ες
(Moderator)

Παρασιτικές (confounding): χαρακτηριστικά που ο ερευνητής δεν μπορεί να μετρήσει άμεσα και των οποίων οι επιδράσεις δεν μπορούν να μελετηθούν ξεχωριστά, παρόλο που μπορεί να επηρεάζουν τη σχέση ανάμεσα στην εξαρτημένη και την ανεξάρτητη.

Κωδικοποίηση Δεδομένων

■ Απλό Ερωτηματολόγιο

Φύλο : άνδρας ☐ γυναίκα ☐

Ηλικία :

Οικογενειακή Κατάσταση : άγαμος ☐ έγγαμος ☐ χήρος ☐ διαζευγμένος ☐

Αριθμός ατόμων οικογενείας :

Επίπεδο Μόρφωσης : αγράμματος ☐ Α' βάθμια ☐ Β' βάθμια ☐ Γ' Βάθμια ☐

Ποιά είναι η γνώμη σου για τη δημοτικοποίηση των αστικών συγκοινωνιών :

Πρέπει να γίνει ☐

Δεν πρέπει να γίνει ☐

Δεν έχω γνώμη ☐

Κωδικοποίηση Δεδομένων

■ Ποιοτική ή Διακριτή Μεταβλητή

Αντιστοιχούμε έναν ακέραιο αριθμό σε κάθε κατηγορία της μεταβλητής.

Οικογενειακή Κατάσταση	Κωδικός
Άγαμος	1
Έγγαμος	2
Χήρος	3
Διαζευγμένος	4

Κωδικοποίηση Δεδομένων

■ Ποιοτική ή Διακριτή Μεταβλητή

Αντιστοιχούμε έναν ακέραιο αριθμό σε κάθε κατηγορία της μεταβλητής.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια	Κωδικός
0	1
1	2
2	3
3	4
4 και άνω	5

Κωδικοποίηση Δεδομένων

■ Ποσοτική ή Συνεχής Μεταβλητή

Οι τιμές των ποσοτικών μεταβλητών είτε παραμένουν ως έχουν είτε ομαδοποιούνται σε κατηγορίες («κατηγοριοποιούνται»).

Ηλικία
45
20
30
20
25
14
60

Ηλικία	Κωδικός
Μέχρι 17	1
Από 18 έως 24	2
Από 25 έως 30	3
Από 31 έως 40	4
Από 41 έως 60	5
Μεγαλύτερος από 60	6

Κατασκευή Πίνακα Δεδομένων

Φύλο : άνδρας ☒

γυναίκα ☐

Ηλικία :**45**.....

Οικογενειακή Κατάσταση : άγαμος ☐ έγγαμος ☒ χήρος ☐ διαζευγμένος ☐

Αριθμός ατόμων οικογενείας :**2**.....

Επίπεδο Μόρφωσης : αγράμματος ☐ Α' βάρθμια ☐ Β' βάρθμια ☐ Γ' Βάρθμια ☒

Ποιά είναι η γνώμη σου για τη δημοτικοποίηση των αστικών συγκοινωνιών :

Πρέπει να γίνει ☒

Δεν πρέπει να γίνει ☐

Δεν έχω γνώμη ☐

α/α	Φύλο	Ηλικία	Οικ.Κατ.	Μέλη Οικ.	Μόρφ.	Γνώμη
1	1	45	2	2	3	1
2	2	23	1	1	3	3
3	...	...	...	...	...	...

Κατασκευή Πίνακα Δεδομένων

α/α	Φύλο	Ηλικία	Οικ.Κατ.	Μέλη Οικ.	Μόρφ.	Γνώμη
1	1	45	2	2	4	1
2	2	23	1	1	3	3
3	1	30	4	3	2	2
4	1	20	2	4	1	2
5	2	25	1	2	4	1
6	1	52	2	5	4	2
7	1	60	2	6	1	1
8	2	48	3	2	3	2
9	2	14	1	1	2	3
10	1	22	1	1	3	1

10 άτομα - στατιστικές μονάδες (γραμμές) και
6 χαρακτηριστικά - μεταβλητές (στήλες)

Οργάνωση & Παρουσίαση Δεδομένων

- Η οργάνωση των δεδομένων περιλαμβάνει το σύνολο των ενεργειών που γίνονται ώστε τα διαθέσιμα δεδομένα να μπορούν να πάρουν τέτοια μορφή ώστε να αναλύονται και να παρουσιάζονται εποπτικά.
- Έλεγχος Ορθότητας
- Έλεγχος Πληρότητας

Οργάνωση & Παρουσίαση Ποιοτικών Δεδομένων

- Οι πίνακες και τα διαγράμματα που παρουσιάζουν ποιοτικά ή κατηγορικά δεδομένα πρέπει να δείχνουν τη **συχνότητα** (frequency) των περιπτώσεων κάθε κατηγορίας.
- **Συχνότητα:** Ο αριθμός των ατόμων ή των περιπτώσεων που εμπίπτουν σε μια κατηγορία.
- **Απόλυτη Συχνότητα:** Ο αριθμός των ατόμων ή των περιπτώσεων μιας κατηγορίας σε απόλυτο αριθμό.
- **Σχετική Συχνότητα:** Ο αριθμός των ατόμων ή των περιπτώσεων μιας κατηγορίας σε ποσοστό (%) επί του συνόλου.

Πίνακας Συχνοτήτων Ποιοτικών Δεδομένων

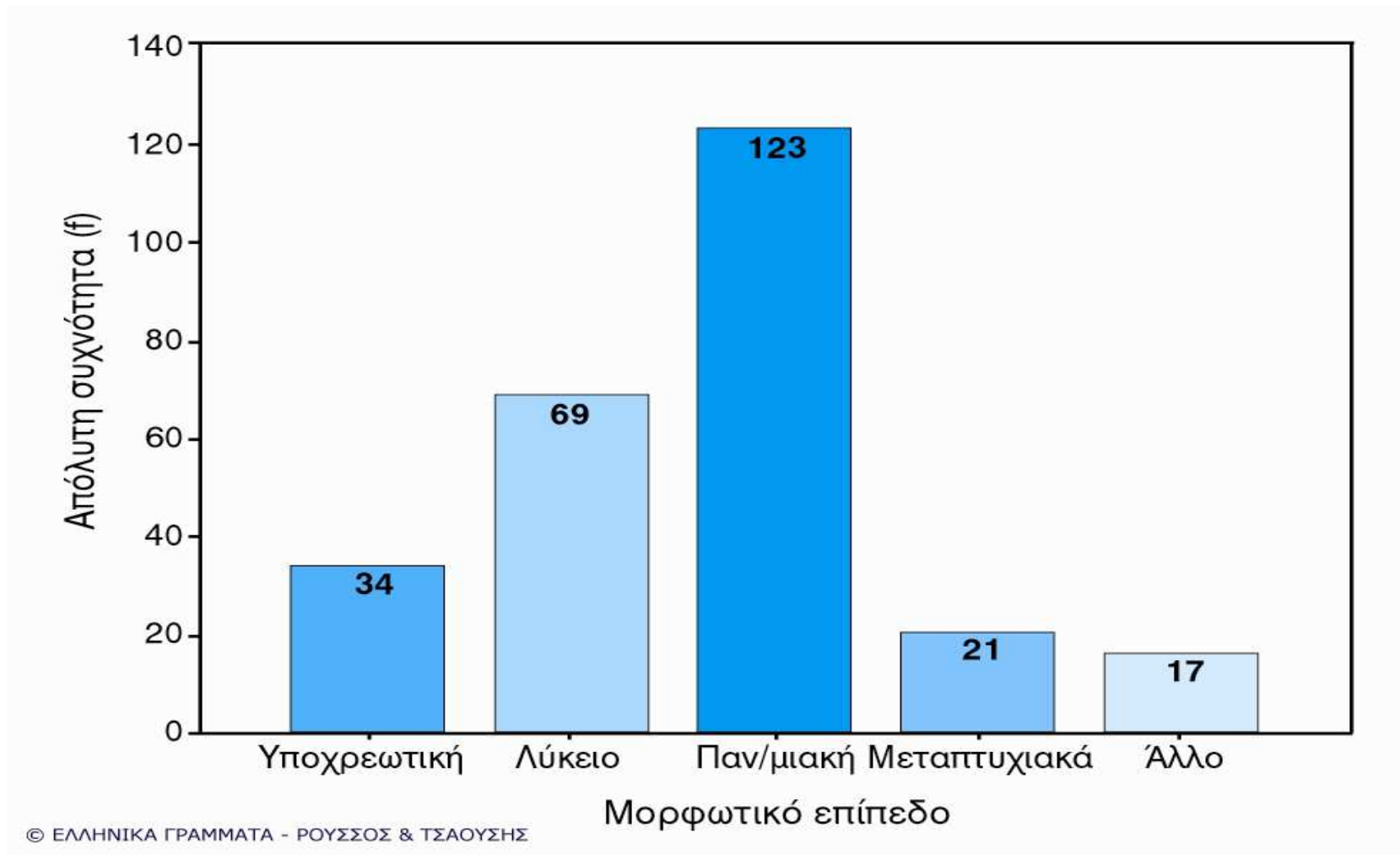
Πίνακας 1. Επίπεδο Εκπαίδευσης Συμμετεχόντων

Εκπαίδευση	Συχνότητα (f)	Σχετική συχνότητα (rf)
Υποχρεωτική	34	12.88
Λύκειο	69	26.14
Πανεπιστημιακή	123	46.59
Μεταπτυχιακά	21	7.95
Άλλο	17	6.44
ΣΥΝΟΛΟ	264	100

Πηγή: Ρούσσος & Τσαούσης (2006)

$$\frac{34}{264} \times 100$$

Ραβδόγραμμα ή Ραβδωτό Διάγραμμα

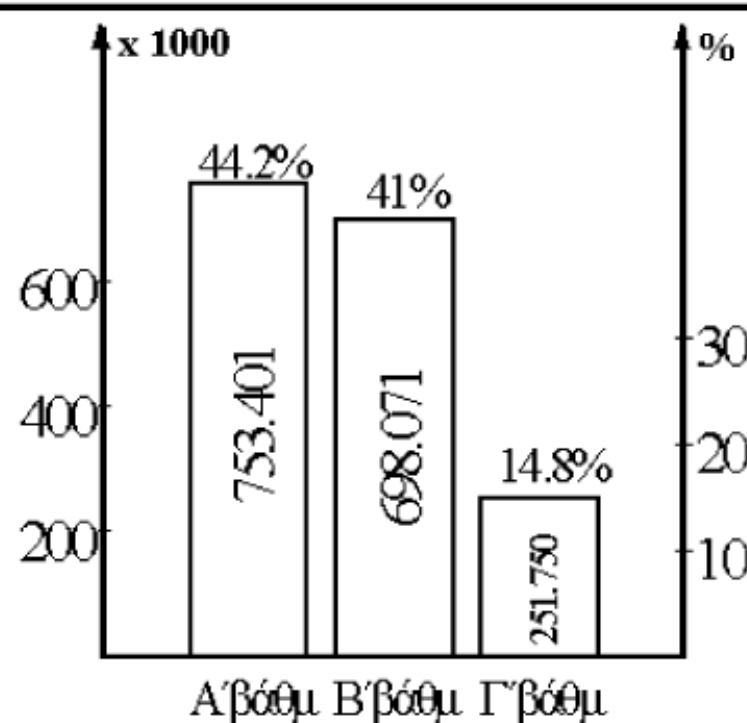
Διάγραμμα 1: Εκπαιδευτικό Επίπεδο Συμμετεχόντων.

Ραβδόγραμμα ή Ραβδωτό Διάγραμμα

Πίνακας 5.2 : Κατανομή των Ελλήνων που φοιτούσαν στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης (1991)

βαθμίδα	Αριθμός	%
Αβάθμια	753.401	44.2
Ββάθμια	698.071	41.0
Γβάθμια	251.750	14.8
Σύνολο	1.703.222	100.0

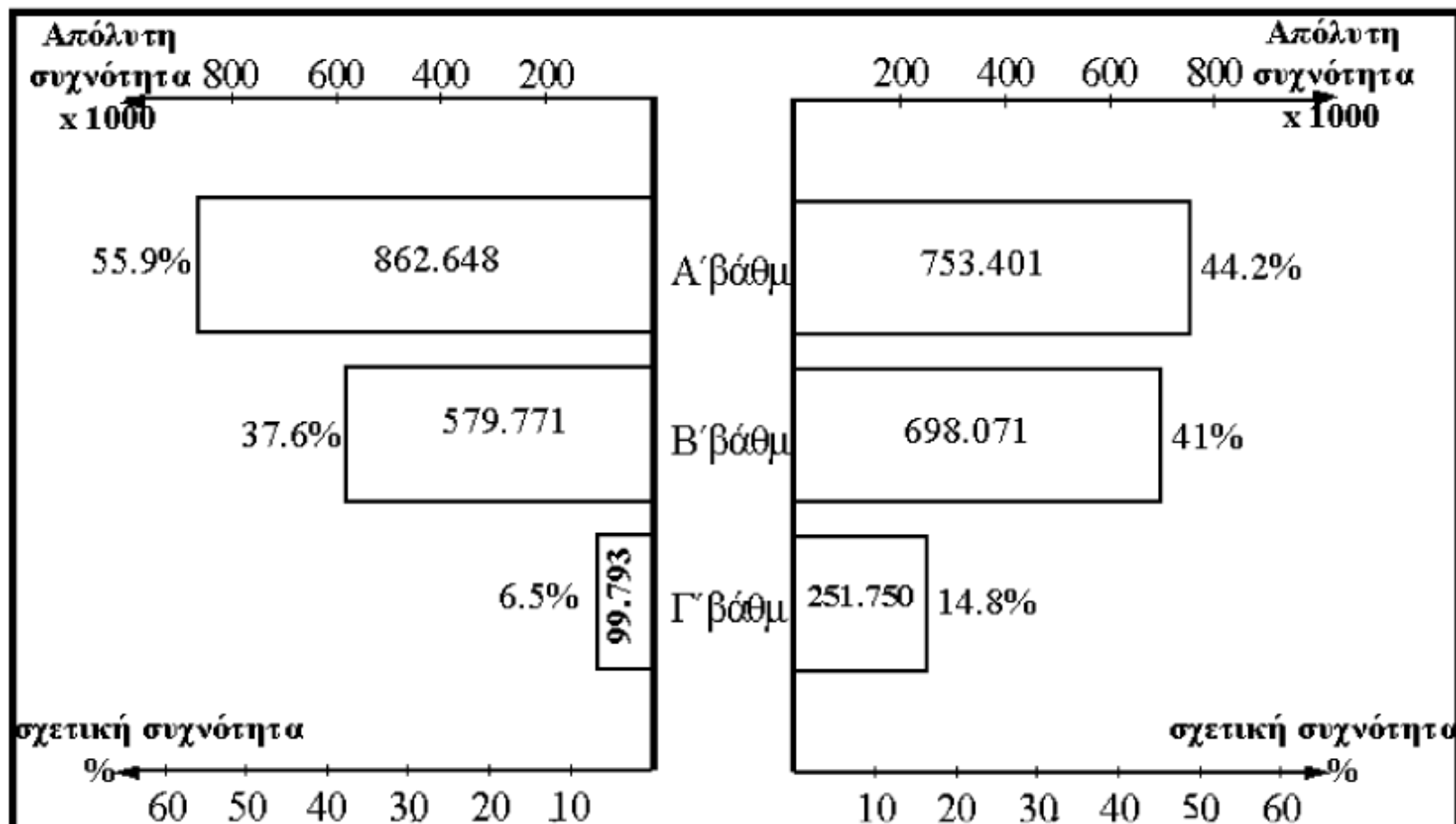
Πηγή :Συνοπτική Στατιστική Επετηρίδα
1998

Διάγραμμα 5.4 : Κατανομή των Ελλήνων που φοιτούν στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης (1991)

Πηγή :Συνοπτική Στατιστική Επετηρίδα
1998

Ραβδόγραμμα ή Ραβδωτό Διάγραμμα

Διάγραμμα 5.5 : Σύνθετο ραβδοειδές διάγραμμα των κατανομών των Ελλήνων που φοιτούσαν στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης το 1975 και το 1991

Πηγή: Συνοπτική Στατιστική Επετηρίδα 1980 και 1998

Κυκλικό Διάγραμμα

Διάγραμμα 2: Εκπαιδευτικό Επίπεδο Συμμετεχόντων.

Οργάνωση & Παρουσίαση Ποσοτικών Δεδομένων

- Ο πιο συνηθισμένος τρόπος οργάνωσης μιας ομάδας ποσοτικών δεδομένων είναι η **κατανομή συχνότητας** (frequency distribution). Η κατανομή συχνότητας δείχνει πόσο συχνά συναντάται κάθε τιμή της μεταβλητής.
- **Ομαδοποιημένη Κατανομή Συχνότητας:** Πίνακας στον οποίο παρουσιάζεται ο αριθμός των ατόμων ή των περιπτώσεων που εμπίπτουν σε κάθε διάστημα τιμών

Πίνακας Συχνοτήτων Ποσοτικής Μεταβλητής

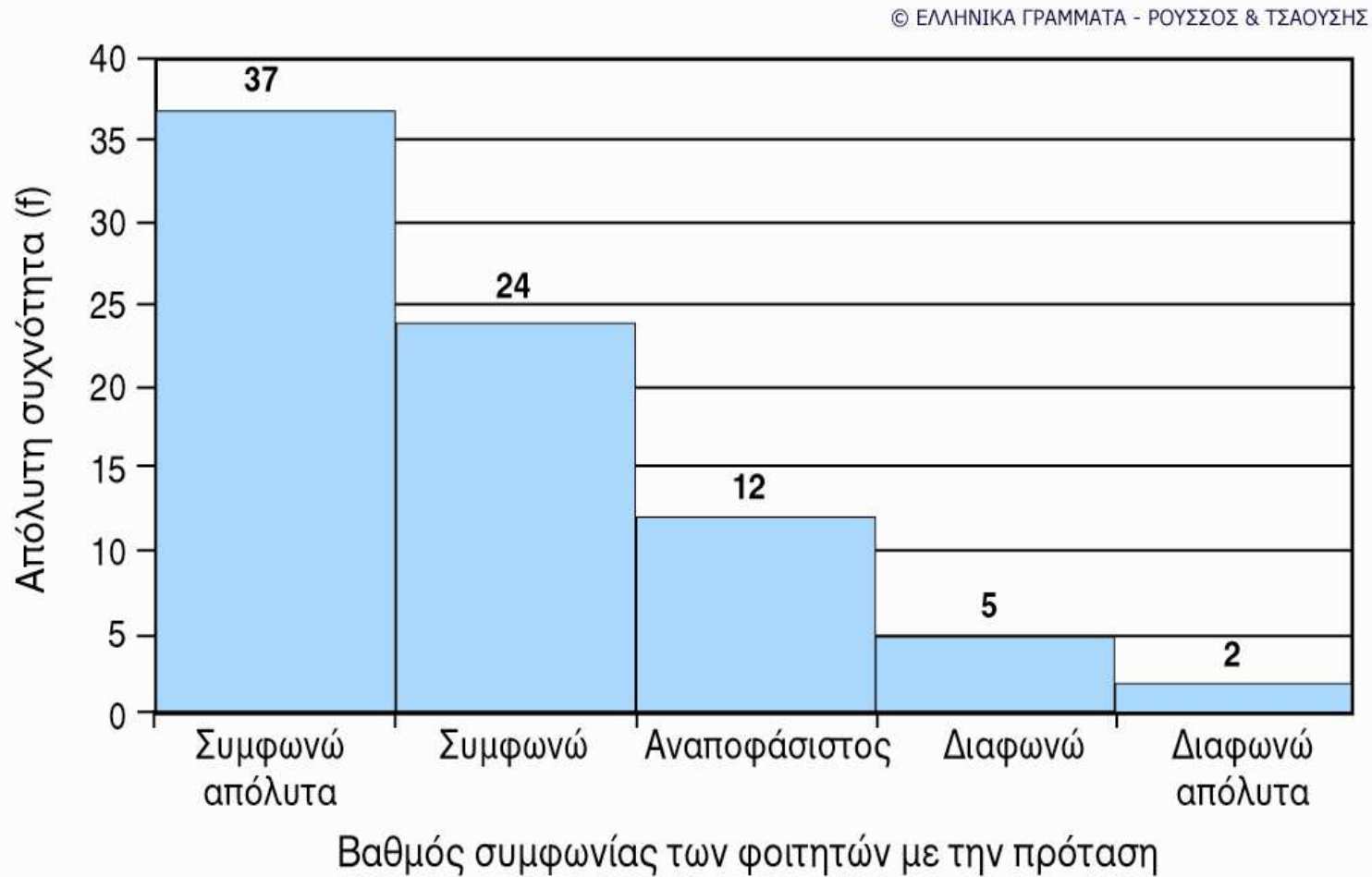
**Ερώτημα: Δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή
διαφωνίας σας με την πρόταση
‘Η Στατιστική με φοβίζει’ (N=80)**

Πίνακας 1. Κατανομή Συχνότητας Εμφάνισης Ηλικιών

Γνώμη		Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα (%)
1	Συμφωνώ απόλυτα	37	46,25
2	Συμφωνώ	24	30,00
3	Αναποφάσιστος	12	15,00
4	Διαφωνώ	5	6,25
5	Διαφωνώ απόλυτα	2	2,50
Σύνολο		80	100,0

Ιστόγραμμα

Ερώτημα: 'Η Στατιστική με φοβίζει' (N=80)

Διάγραμμα 1: Στάση των Φοιτητών Απέναντι στο Μάθημα της Στατιστικής

Πίνακας Συχνοτήτων Ποσοτικής Μεταβλητής

Πίνακας 2. Ομαδοποιημένη Κατανομή Συχνότητας Εμφάνισης Ηλικιών

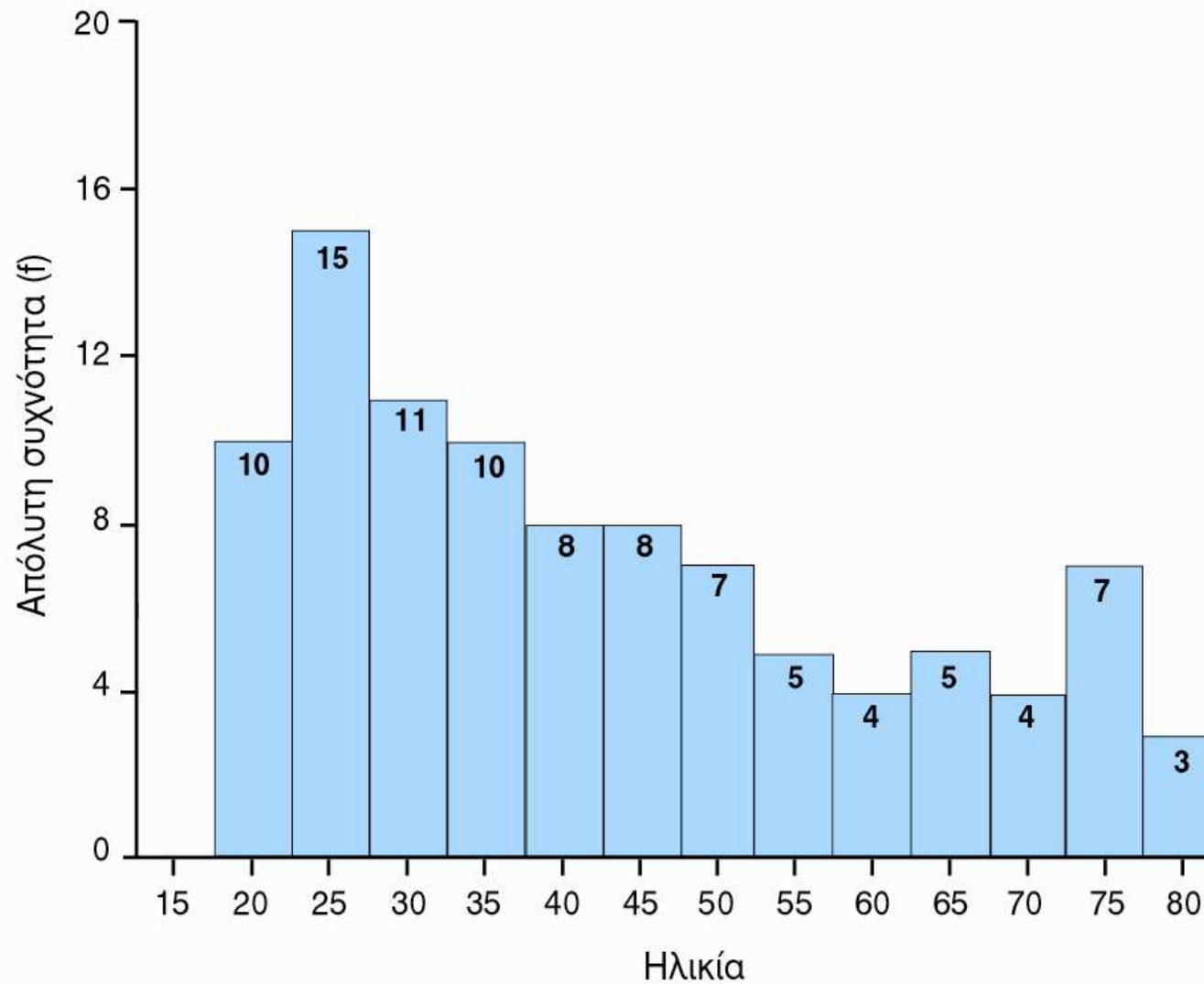
Διαστήματα τιμών	Μέσο διαστήματος	Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα (%)
18-22	20	10	10,31
23-27	25	15	15,46
28-32	30	11	11,34
33-37	35	10	10,31
38-42	40	8	8,25
43-47	45	8	8,25
48-52	50	7	7,22
53-57	55	5	5,15
58-62	60	4	4,12
63-67	65	5	5,15
68-72	70	4	4,12
73-77	75	7	7,22
78-82	80	3	3,09
Σύνολο		97	100

Πίνακας Συχνοτήτων Ποσοτικής Μεταβλητής

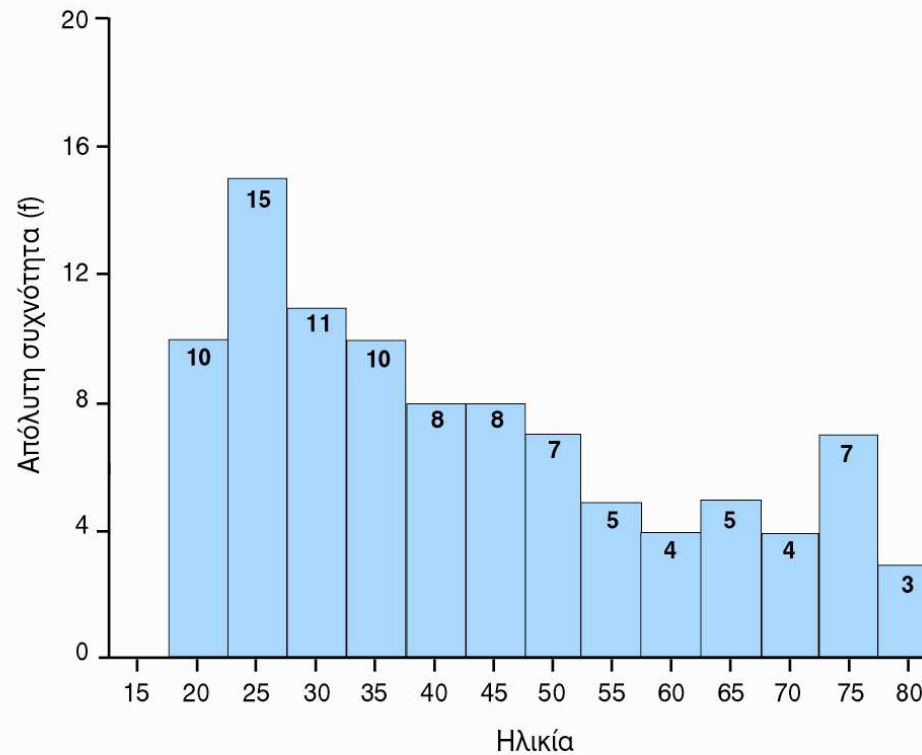
Πίνακας 3. Ομαδοποιημένη Κατανομή Συχνότητας Εμφάνισης Ηλικιών

Διαστήματα τιμών	Συχνότητα		Αθροιστική Συχνότητα	
	Απόλυτη	Σχετική (%)	Απόλυτη	Σχετική (%)
18-22	10	10,31	10	10,31
23-27	15	15,46	25	25,77
28-32	11	11,34	36	37,11
33-37	10	10,31	46	47,42
38-42	8	8,25	54	55,67
43-47	8	8,25	62	63,92
48-52	7	7,22	69	71,14
53-57	5	5,15	74	76,29
58-62	4	4,12	78	80,41
63-67	5	5,15	83	85,56
68-72	4	4,12	87	89,68
73-77	7	7,22	94	96,90
78-82	3	3,09	97	100,00
Σύνολο	97	100		

Ιστόγραμμα ομαδοποιημένης κατανομής

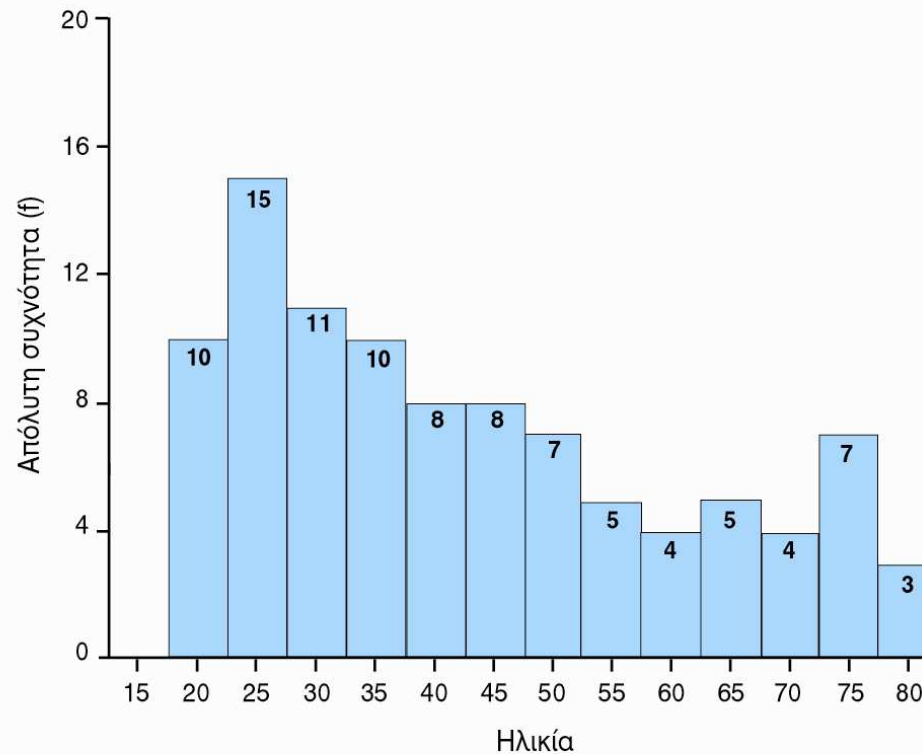
Ιστόγραμμα ομαδοποιημένης κατανομής

© ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΡΟΥΣΣΟΣ & ΤΣΑΟΥΣΗΣ

➤ Τα διαστήματα αναπαρίστανται από την μέση τιμή τους στο κέντρο κάθε ράβδου. Όλες οι ράβδοι έχουν το ίδιο πλάτος. Η επιφάνεια της κάθε ράβδου είναι ανάλογη του αριθμού (ή του ποσοστού) των περιπτώσεων που αναπαριστά.

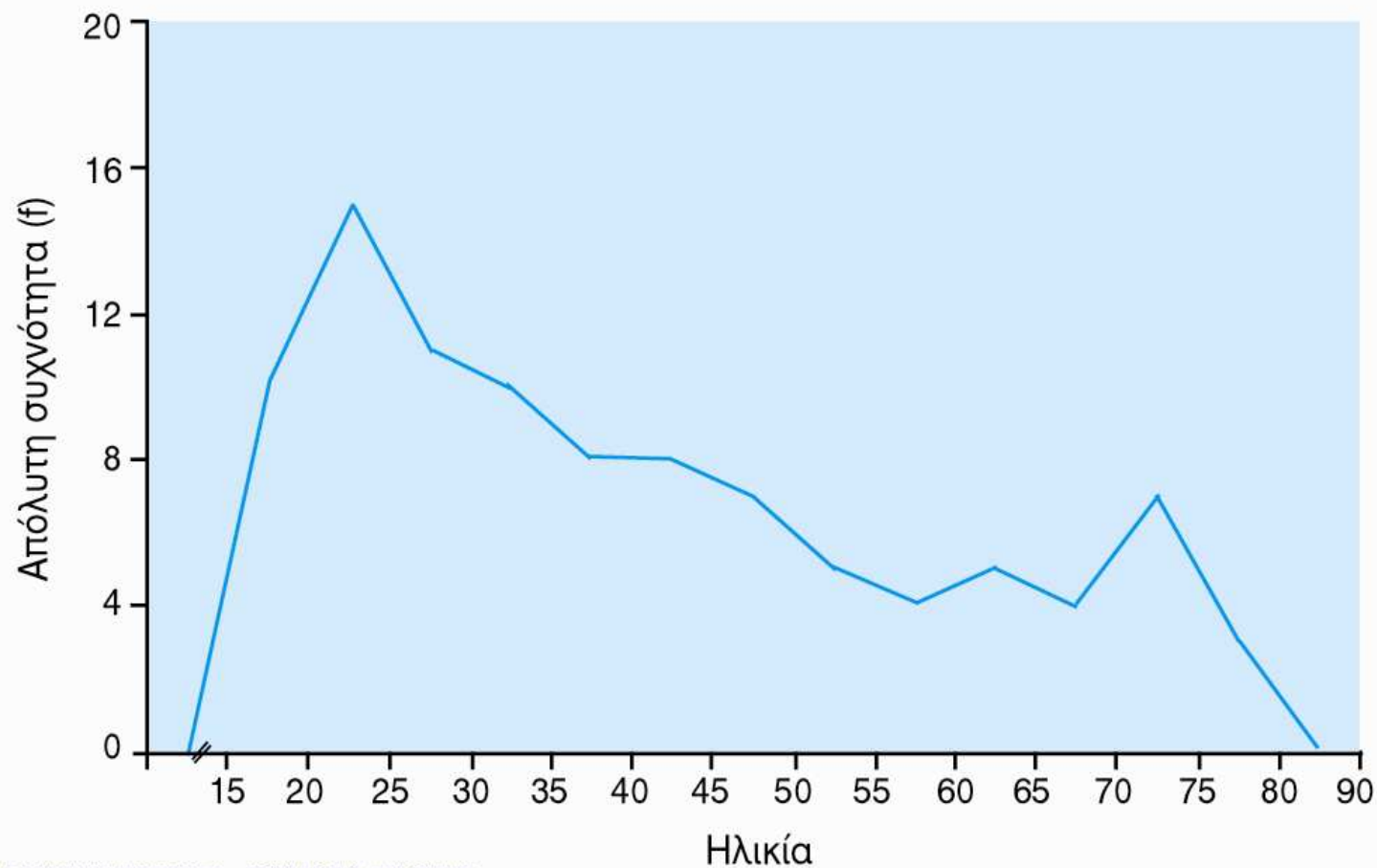
Ιστόγραμμα ομαδοποιημένης κατανομής

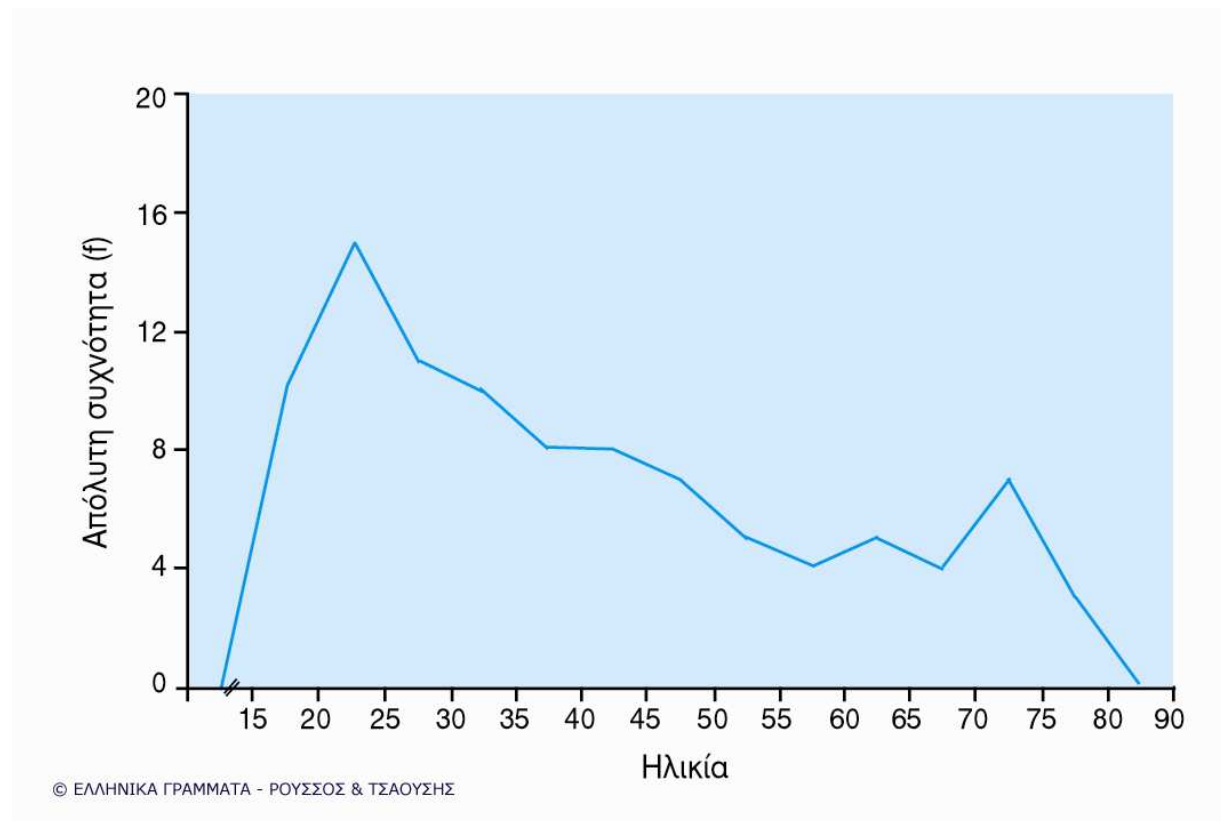
© ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΡΟΥΣΣΟΣ & ΤΣΑΟΥΣΗΣ

➤ Τα ιστογράμματα μας δίνουν πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά της κατανομής των δεδομένων. Πχ ποιά είναι η τιμή με την υψηλότερη συχνότητα, αν υπάρχουν ακραίες τιμές στην κατανομή, και (το σημαντικότερο) πώς διασπείρονται (κατανέμονται) οι διάφορες τιμές.

Πολύγωνο συχνότητας

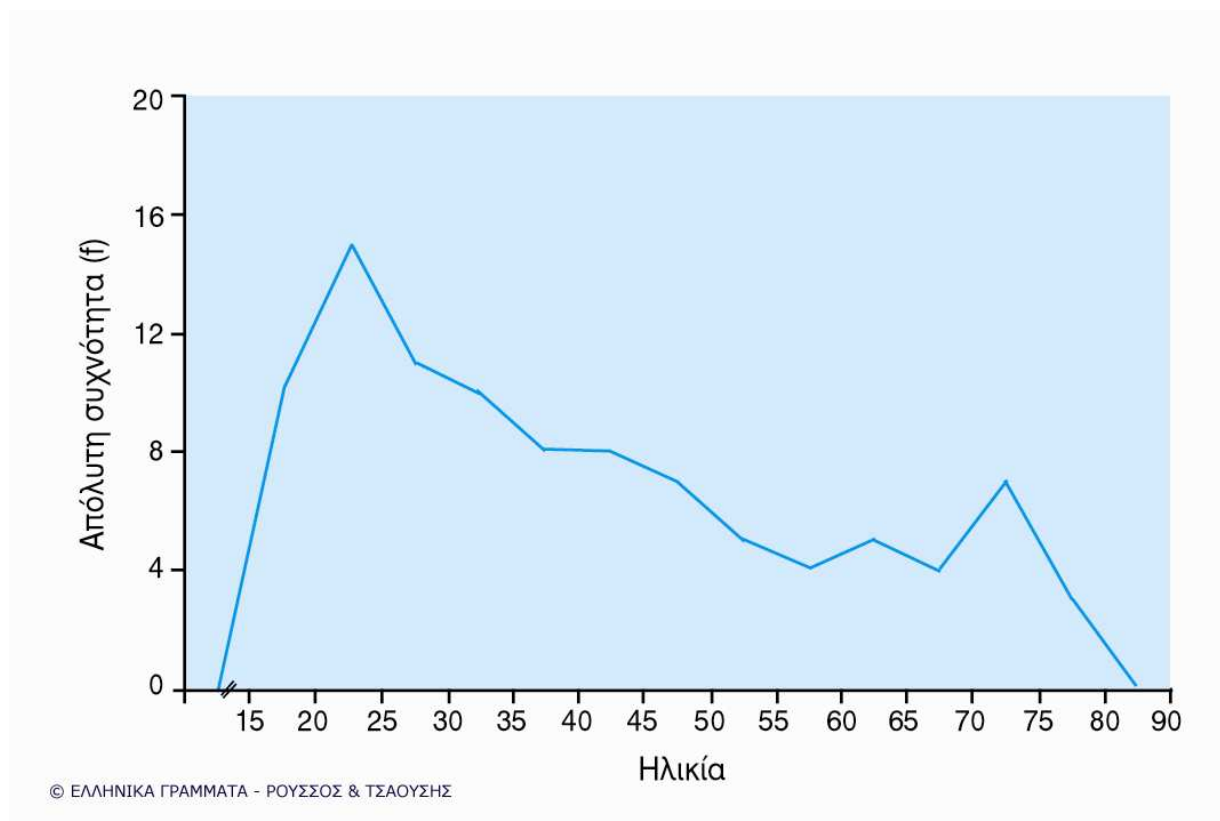

Κατασκευή πολυγώνου συχνότητας

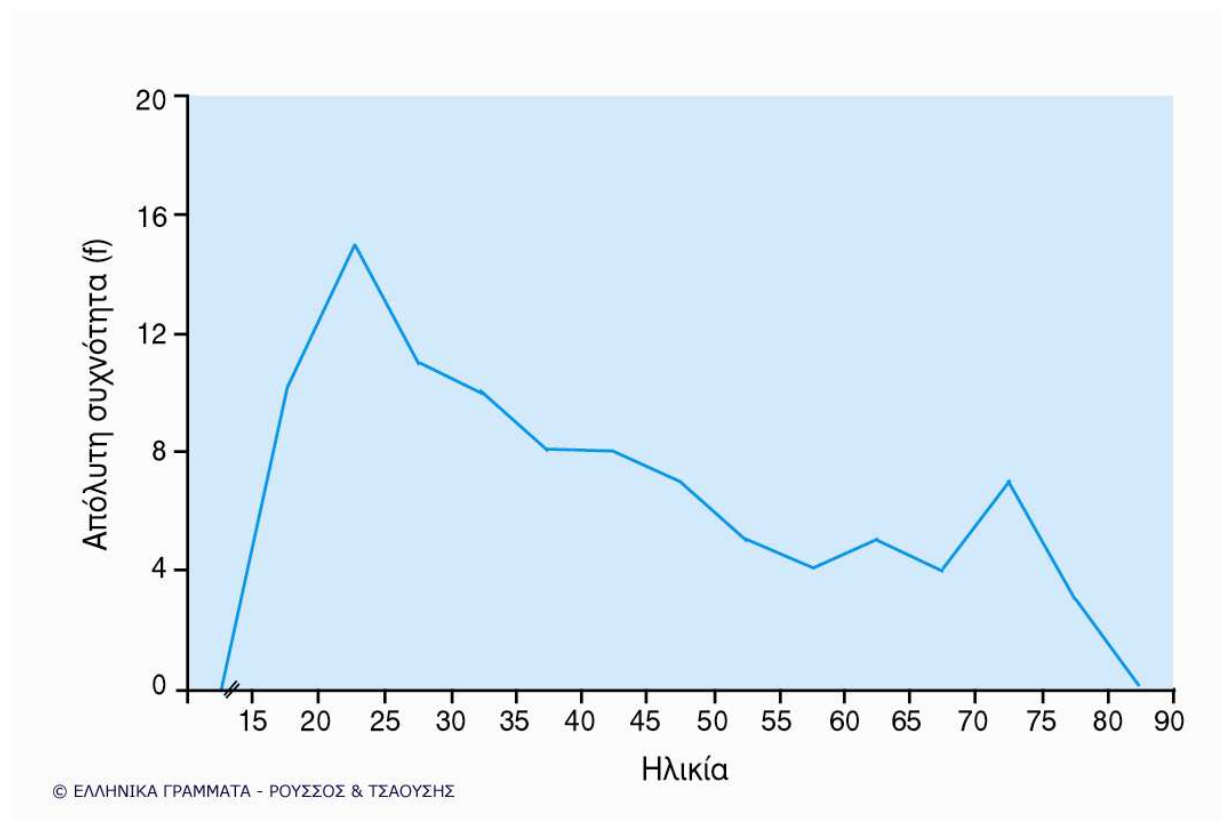
➤ Βάζουμε μία κουκίδα στο μέσο του ανώτερου σημείου της κάθε ράβδου, και ενώνουμε τις κουκίδες.

Κατασκευή πολυγώνου συχνότητας

✧Κάτω από την κατώτερη και πάνω από την ανώτερη τιμή συμπεριλαμβάνουμε μηδενικές τιμές (συχνότητες) στον οριζόντιο άξονα, κλείνοντας το πολύγωνο, γιατί υπάρχουν κι αυτές οι τιμές στην κλίμακα, οι οποίες είχαν συχνότητα μηδέν. Η γραμμή και στα δύο άκρα της κατανομής ξεκινάει από το μηδέν.

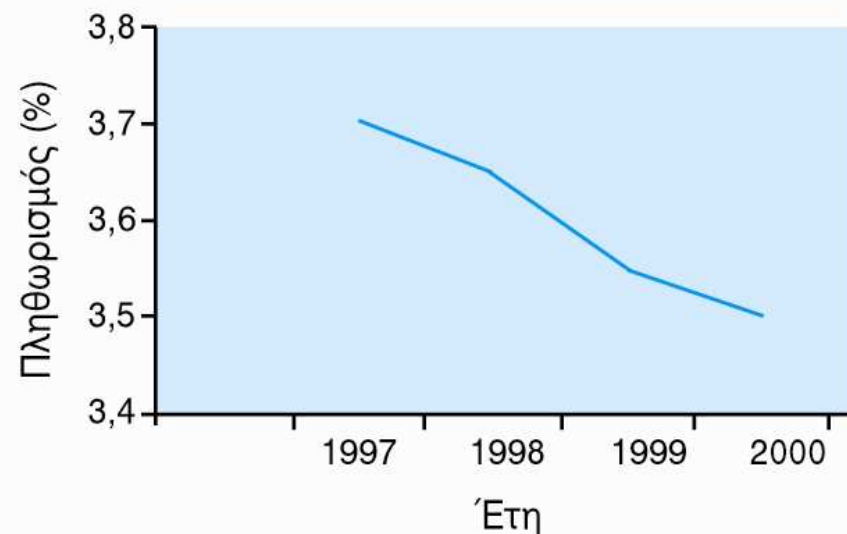
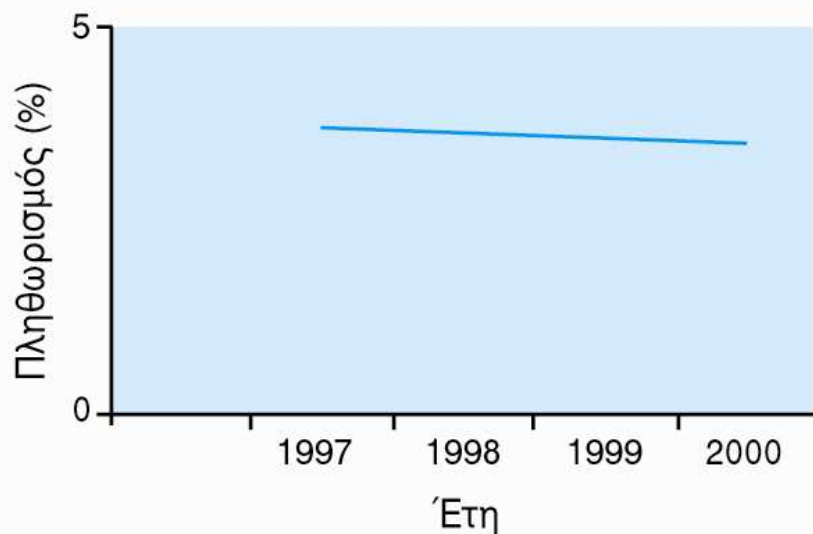
Κατασκευή πολυγώνου συχνότητας

➤ Προσέχουμε να συμπεριλαμβάνουμε την τιμή μηδέν, όταν η συχνότητα ενός διαστήματος είναι μηδέν. Πχ αν δεν υπάρχει κανείς συμμετέχων που να έχει ηλικία από 13 έως 17, δεν παραλείπουμε να σημειώσουμε την τιμή μηδέν.

Κατασκευή πολυγώνου συχνότητας

Η επίδραση του χειρισμού του κάθετου άξονα στη μορφή του πολυγώνου...

© ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΡΟΥΣΣΟΣ & ΤΣΑΟΥΣΗΣ

Πληθωρισμός 1997: 3.7%
Πληθωρισμός 2000: 3.5%

Πίνακες Συνάφειας ή Διπλής Εισόδου

■ Δύο μεταβλητών (απολύτων συχνοτήτων)

Πίνακας 4.16: Πίνακας συμπτώσεων των μεταβλητών ηλικία και επίπεδο μόρφωσης

	Επίπεδο μόρφωσης			
Ηλικία	A' βάθμια	B' βάθμια	Γ' βάθμια	Σύνολο
18-25	10	110	30	150
25-35	20	320	320	660
35-50	50	350	280	680
50-65	120	220	170	510
Σύνολο	200	1000	800	2000

- Στο κάθε ένα από τα 12 κελιά του Πίνακα εμφανίζεται ο αριθμός των ατόμων που έχουν συγχρόνως τις δύο ιδιότητες που αντιστοιχούν στη γραμμή και στήλη που το ορίζουν.

Πίνακες Συνάφειας ή Διπλής Εισόδου

■ Δύο μεταβλητών (σχετικών συχνοτήτων)

Πίνακας 4.17: Πίνακας συμπτώσεων σχετικών συχνοτήτων με ερμηνεία κατά στήλες

Ηλικία	Επίπεδο μόρφωσης			
	A' βάθμια	B' βάθμια	Γ' βάθμια	Σύνολο
18-25	0,050	0,110	0,038	0,075
25-35	0,100	0,320	0,400	0,330
35-50	0,250	0,350	0,350	0,340
50-65	0,600	0,220	0,212	0,255
Σύνολο	1,000	1,000	1,000	1,000

- Προκύπτει όταν τα στοιχεία κάθε στήλης ενός πίνακα συμπτώσεων (απολύτων συχνοτήτων) διαιρεθούν δια του αθροίσματός τους (το τελευταίο στοιχείο της στήλης).

Πίνακες Συνάφειας ή Διπλής Εισόδου

■ Δύο μεταβλητών (σχετικών συχνοτήτων)

Πίνακας 4.18: Πίνακας συμπτώσεων σχετικών συχνοτήτων με ερμηνεία κατά γραμμές

Ηλικία	Επίπεδο μόρφωσης			
	A' βάθμια	B' βάθμια	Γ' βάθμια	Σύνολο
18-25	0,067	0,733	0,200	1,000
25-35	0,030	0,485	0,485	1,000
35-50	0,074	0,515	0,411	1,000
50-65	0,235	0,432	0,333	1,000
Σύνολο	0,100	0,500	0,400	1,000

- Προκύπτει όταν τα στοιχεία κάθε γραμμής ενός πίνακα συμπτώσεων (απολύτων συχνοτήτων) διαιρεθούν δια του αθροίσματός τους (το τελευταίο στοιχείο της γραμμής).

#end